

14.10.2024

Kuntoutussäätiön asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Aihe: Sosiaali- ja terveysvaliokunta 14.10.2024 klo 11.00 / HE 124/2024 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Kuntoutussäätiö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Kuntoutussäätiö pitää tärkeänä, että lakiesityksessä nuorten on edelleen mahdollista saada ammatillista kuntoutusta ilman lääketieteellistä diagnoosia. NUOTTI-valmennus ja muu nuorten ammatillinen kuntoutus on arvioitu nuorten näkökulmasta erittäin tarpeelliseksi (Koivisto ym. 2023). Nuorten kohdalla kuntoutus ja erilaiset diagnoosit voivat viivästyä, jolloin matalan kynnyksen kuntoutusmuodot auttavat varhaisessa puuttumisessa. Suurimmalla osalla koulutuksen keskeyttäjiä on kuitenkin taustallaan erilaisia terveydellisiä ongelmia tai oppimisvaikeuksia (Mikkonen ym. 2018). Siten nuorten ammatillinen kuntoutus kohdentuu myös nykymuodossa nuoriin, joilla on jokin vamma tai sairaus, mutta nopeuttaa ja helpottaa kuntoutukseen pääsyä olennaisesti.

Kuntoutussäätiö pitää kuitenkin valitettavana, että mahdollisuus kokopäiväiseen kuntoutusrahaan on rajattu kokonaan pois. Vaikka kaikki kuntoutujat eivät tarvitse kuntoutusrahaa toimeentulon ja kuntoutumisen turvaksi, osalle nuoren ammatilliseen kuntoutukseen osallistujista kuntoutusraha on tarpeellinen toimeentulo. Toteutuessaan lakimuutos voi siten vaikuttaa kielteisesti koulutus- ja työllistymismahdollisuuksiin ja toimeentuloon. Kuntoutusrahaa on myös pidetty tärkeänä motivaation lähteenä osalle kuntoutujista. (Koivisto ym. 2023.) Lisäksi kuntoutusrahalla voi olla merkitystä myös itse kuntoutumiselle eli se voi tukea nuoren toimintakyvyn kohentumista ja itsenäistymistä (Salminen 2019).

Kuntoutukseen osallistuvilla nuorilla on usein heikko taloudellinen tilanne (Parkkinen ym. 2022). On mahdollista, että lakimuutos vaikuttaa kielteisesti kaikkein haavoittuvammassa asemassa oleviin nuoriin, joille kuntoutukseen pääsy olisi ensiarvoisen tärkeää. Tästä syystä mahdollisuus saada kuntoutusrahaa olisi tarpeellista säilyttää harkinnanvaraisena, jos se on kuntoutumisen ja toimeentulon näkökulmasta perusteltua. Lakimuutoksen vaikutuksia nuoren ammatillisen kuntoutuksen saajiin on myös tarpeen seurata laadukkailla tutkimusasetelmilla.

Nuoren ammatillisen kuntoutuksen kohdalla on pidetty ongelmallisena, että ammatillinen kuntoutus opiskelu- ja työelämätaavoitteineen ei ole kaikissa tilanteissa kohdentunut oikein. NUOTTI-valmennuksen suuri tarve vaikeutti palvelun hallinnointia ja ruuhkautti ratkaisuja, ja Kela tarkensi palveluun pääsyn kriteerejä vuonna 2023. Tämä vähensi myönteisten päätösten määrää ja palvelun saatavuutta. Olisi tarpeellista arvioida kriteereihin tehtyjen muutosten seurauksia ja varmistaa, ettei uudistetuista kriteereistä tule estettä valmennusta tarvitseville. Niin ikään on erittäin tärkeää varmistaa, että Kelalla on jatkossa riittävät resurssit järjestää NUOTTI-valmennusta sitä tarvitseville nuorille.

Kuntoutussäätiö sr

Pakarituvantie 5, 00410 Helsinki | etunimi.sukunimi@kuntoutussaatio.fi | Y-tunnus: 0117089-6

[Kuntoutussaatio.fi](https://www.kuntoutussaatio.fi) | Twitter [@Kuntoutussaatio](https://twitter.com/Kuntoutussaatio)

14.10.2024

NUOTTI-valmennusta koskeva suuri tarve tuokin esille tarpeen kehittää nuorten kuntoutusta kokonaisuutena huomioiden myös sosiaalisen kuntoutuksen ja opiskelujen aikaisen kuntoutuksen. Nuoriin kohdistuvaan kuntoutukseen on tehty monia muutoksia tällä hallituskaudella. Myös oppivelvollisuuden laajentuminen on tuonut uusia haasteita nuorten kuntoutukselle.

Tarvetta olisi tarkastella nuorten ja nuorten aikuisten kuntoutusta kokonaisuutena, jotta mahdollisimman moni nuori voisi kouluttautua ja työllistyä. Pelkästään palveluiden piirissä oleminen ei riitä tukemaan koulutus- ja työelämä tavoitteita tai kuntoutumista. Tällä hetkellä ei riittävästi tiedetä, millaiset tekijät ovat koulutuksen viivästymisen tai keskeyttämisen taustalla tai millainen tuki olisi nuorten kouluttautumisen ja työllistymisen näkökulmasta vaikuttavaa. Kuntoutujat ovat myös keskenään erilaisessa tilanteessa kuntoutukseen, kouluttautumiseen tai työllistymiseen liittyvissä tuen tarpeissa. Tarve kehittää kuntoutusta kokonaisuudessaan on tuotu esille myös kuntoutuksen uudistamiskomitean mietinnössä (STM 2017).

Lausunnon kirjoittajat

Erikoistutkija, VTT Johanna Korkeamäki, toimitusjohtaja, dosentti Riikka Shemeikka, Kuntoutussäätiö

Kuntoutussäätiö

Kuntoutussäätiö on työkyvyn, toimintakyvyn ja sosiaalisen osallisuuden toimintamallien kehittäjä ja suunnannäyttäjät. Toiminnassamme yhdistämme asiakaskokemuksen korkeatasoiseen monitieteiseen tutkimukseen, uudistamme työ- ja toimintakyvyn sekä osallisuuden edistämisen malleja ja kuntoutusjärjestelmää. Innostamme yhteistyöhön asiantuntijoita, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja asiakkaita.

Lähteet

Koivisto, J., Välimaa, O. & Hakala, P. (2023). NUOTTI-valmennuksella kouluun ja työhön. Työpapereita 181. Helsinki: Kela.

Kuntoutuksen uudistamiskomitea (2017). Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41.

Mikkonen J, Moustgaard H, Remes H, Martikainen P (2018). The population impact of childhood health conditions on dropout from upper-secondary education. The Journal of Pediatrics 196, 283–290.

Parkkinen, M., Rinne, H., Korkeamäki, J., Parkkila, M., Vaalasranta, L., & Poutiainen, E. (2022). Sosioekonomisen perhetaustan yhteys Kelan mielenterveysperusteiseen kuntoutukseen osallistumiseen toisen ja korkea-asteen opiskelijoilla. Kuntoutus, 45 (3), 20–37.

Salminen, J. (2019). Nuoren kuntoutusrahan luoma osallisuus toimintamahdollisuuksina. Yhteiskuntapolitiikka 84 (4), 393–402.